

ת"פ 16751/07/17 - מדינת ישראל נגד חוסאם ביסאן

בית משפט השלום בחיפה

ת"פ 16751-07-17 מדינת ישראל נ' ביסאן

בפני
כבוד השופט שלמה בנג'ו
בעניין:

המאשימה

מדינת ישראל

באמצעות פרקליטות מחוז חיפה

נגד

הנאשם

חוסאם ביסאן

באמצעות בא כוחו עו"ד אלי סבן

גזר דין

כתב האישום המתוקן:

1. הנאשם הורשע על פי הודאתו בכתב אישום מתוקן ב - 7 עבירות של **זיוף בנסיבות מחמירות** - עבירה לפי סעיף 418 סיפא לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: **חוק העונשין**); 7 עבירות של **שימוש במסמך מזויף** - עבירה לפי סעיף 420 לחוק העונשין; ו- 7 עבירות של **קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות** - עבירה לפי סעיף 415 סיפא לחוק העונשין, וזאת בשבעה אישומים נפרדים.

2. העובדות בהן הורשע הנאשם מפורטות בהרחבה בכתב האישום המתוקן. בקליפת אגוז, אציין כי מדובר בנאשם אשר הציג את עצמו במרמה בפני המתלוננים כבעל קשרים ברשות למנהל מקרקעי ישראל (להלן: **הרשות**), וזאת למרות שלא היה לו קשר לרשות. בכל אחד מהאישומים המפורטים בכתב האישום המתוקן, סיכם הנאשם עם המתלוננים במרמה, כי הוא ימכור להם קרקע של הרשות, אשר נמצאת בישובים תרשיחא, כאבול, שפרעם ובענה, והם ישלמו עבורה במזומן. בכל אחת מעסקאות המכר עם המתלוננים, זייף הנאשם מסמך הנחזה לחוזה חכירה של הרשות, ונושא לוגו של הרשות, לפיו הרשות מחכירה קרקע בבעלותה לתקופה של 99 שנה לקונה תמורת תשלום. על החוזה המזויף החתים הנאשם את הקונה-המתלונן, קיבל ממנו התשלום במזומן, והבטיח לו כי יעביר את התשלום לרשות, יחתים את הרשות על החוזה, ויחזיר אותו לקונה. בהמשך, זייף הנאשם את חתימות הרשות על ההסכם, ואת חתימתו של מנהל מרחב עסקי צפון ברשות, וזאת על אף שבפועל, מי שחותם על החוזים אינו האחרון, אלא ראש הצוות והגזברות. יצוין כי הרשות לא תכננה כלל מכירה של הקרקעות, לא פרסמה מכרזים למכירתם, אין לה קשר לנאשם, ולא אישרה לו לייצג אותה ולמכור קרקעות בשמה, ולא הייתה מודעת לכך שהנאשם מתחזה כנציג שלה מול המתלוננים. את הכספים שקיבל הנאשם מהמתלוננים הוא לא העביר לרשות אלא שלשל לכיסו.

תסקיר שירות המבחן:

3. שירות המבחן ערך חקירה מקיפה אודות הנאשם, עמד על תולדותיו, נסיבות חייו, בהן את התייחסותו

לעבירה הנוכחית, ביצע הערכת סיכון להישנות העבירה, בחן את סיכויי השיקום וגיבש המלצה עונשית בעניינו של הנאשם.

4. מהתסקיר עולה, כי מדובר בנאשם בן 54, נשוי מזה 23 שנה, ואב לילד בן 4 שנים, אשר אינו עובד עקב מצבו הבריאותי. מדובר במי שהיה בשעתו עו"ד עד לשנת 2011, ובשנת 2012 נשלל רישיונו בשל מעורבותו בעבירות מע"מ.

5. אשר להתייחסותו לביצוע העבירות, קיבל הנאשם אחריות מלאה למעשים, והביע בפני שירות המבחן צער וחרטה על מעשיו. הוא טען, כי היה נתון במצוקה כלכלית קשה, ובלחצים רגשיים, הביע חשש מהענישה שתוטל עליו במסגרת התיק, במיוחד היום, בהיותו אב לילד קטן שזקוק לו, ולנוכחותו בחייו.

6. שירות המבחן התרשם מקיומם של גורמי סיכון, בהם אופי העבירות בהן הורשע, היקפן וריביון, תוך חוסר יכולת להתמודד עם לחצים וקשיים כלכליים. מנגד, הדגיש את גילו המתקדם של הנאשם, את העובדה שהצליח לנהל אורח חיים תקין, השתלב בעבודה, דאג לפרנסת המשפחה, נטל אחריות מלאה, וניכר כי ניהול ההליך המשפטי, היווה עבורו גורם מרתיע, מציב גבולות.

7. לגישת שירות המבחן, מכלול הגורמים הללו מלמד על קיומו של סיכוי לשיקום, ויש בו כדי להפחית את הסיכון להישנות עבירות מצד הנאשם. בכל הנוגע לתכנית שיקום ולהמלצות בדבר העונש, סבור שירות המבחן, כי יש לנקוט בענישה אשר תאפשר לנאשם לתפקד, ולהיות נוכח במסגרת המשפחתית. יחד עם זאת, יש לשלב היבטי גמול בענישה, נוכח מעשיו החמורים של הנאשם, ועל כן המליץ להטיל על הנאשם מאסר בעבודות שירות, לצד עונשים הרתעתיים, הכוללים פיצוי כספי לנפגעי העבירה.

ראיות לעונש:

8. ב"כ המאשימה לא הגישה ראיות לעונש. היא העידה שני מתלוננים: מר רימון אנדראוס, ומר ג'מאל נעים, אשר תיארו בקצרה את מה שחוו. יצוין, כי שני המתלוננים הללו, קיבלו חלק מכספם מהנאשם, במסגרת הליך זה, כל אחד מהם קיבל 90 אלף ₪ במזומן.

9. ב"כ הנאשם הגיש ראיות לעונש - סיכום מידע רפואי אודות הנאשם - נ/1; דוח תיקי הוצאה לפועל של הנאשם ותקציר חובותיו - נ/2; מכתב מאת כב' השייח מופק טאריף, יו"ר המועצה הדתית הדרוזית העליונה - נ/3; וכן נסמך הסניגור בטיעוניו, על השבת חלק מהכספים למתלוננים.

טענות הצדדים:

10. ב"כ המאשימה, עמדה על חומרת מעשיו של הנאשם, אשר הציג מצגי שווא בפני המתלוננים, כאילו הוא בעל קשרים ברשות מקרקעי ישראל, למרות שאינו עובד של הרשות ואין לו שום קשר אליה, והדרך בה הונה את המתלוננים השונים, בהזדמנויות שונות, בהיקפים כספיים משמעותיים, תוך שהוא מבצע עבירות מרמה בתחכום, אשר הצריכו הכנת חוזים, שנחזים להיות חוזי חכירה, זיוף חתימות, פגישות עם המתלוננים, תוך שימוש במצגי שווא, והכל על פני תקופה מאוד ארוכה.

11. עוד עמדה ב"כ המאשימה, על הנזק הרב שנגרם למתלוננים, למעט הסכומים שהוחזרו למתלוננים אנדראוס ונעים, במסגרת הליך זה. לטעמה של ב"כ המאשימה, אין מקום לשקול הטלת מאסר בעבודות שירות, כפי שהמליץ שירות המבחן, דבר אשר אינו תואם את חומרת העבירות, והתחכום הרב שנלווה אליהן, והנזק שנגרם. על יסוד כל האמור, עמדה ב"כ המאשימה לקבוע מתחם הנע בין 3 ל-5 שנים.

12. ב"כ הנאשם עמד על נסיבותיו האישיות של הנאשם. כמו כן, ציין כי כתב האישום המקורי כלל 13 אישומים ועשרות עדי תביעה. הנאשם הודה בכתב אישום מתוקן, מצומצם יותר, קיבל אחריות מלאה למעשיו, חסך זמן שיפוטי רב ויקר, חסך מזמנם של העדים הרבים. עוד טען ב"כ הנאשם, לשיהוי. נטען, כי מדובר בעבירות שבוצעו באפריל ודצמבר 2017 וכן באפריל 2015, ולמרות זאת, כתב האישום הוגש ב-2017.

13. אשר לנזק, צוין כי הכספים שנלקחו באישומים (לפני התיקון של כה"א) 1, 3, 4, 7 ו-8, הוחזרו במלואם. מדובר בהשבה של 1,015,000 ₪, והסכום שנלקח, המפורט באישום 9 ו-11 בסך של 580,000 ₪ לא הוחזר, בשל חוסר יכולת כלכלית, והעובדה שהנאשם שקוע בחובות. בהקשר זה, מביע הסניגור תמיהה על כך שהמאשימה לא נותנת להשבה את המשקל הראוי, וחרף ההשבה, הדברים לא קיבלו ביטוי בטיעוניה לעונש. עוד מציין ב"כ הנאשם, את מצבו הבריאותי של הנאשם, הסובל לטענתו מבעיות כרוניות קשות, כמפורט ב-1/1.

14. אשר לעונש המתאים, מצדד ב"כ הנאשם, באמור בתסקיר שירות המבחן, וקרא לבית המשפט לאמץ את המלצותיו, ולהסתפק בענישה של עבודות שירות, לצד עונשים נלווים.

דבר הנאשם בטרם מתן גזר הדין:

15. הנאשם התנצל על מעשיו, פרץ בבכי, טען כי הוא מתבייש, אמר כי הוא חטא, פשע. הוא לא רצה להיגרר למשפט, נמנע משמיעת המשפט, ומהטרכת העדים. באשר לריבוי המקרים, אמר שלקח אחריות, ואף חווה איומים מצד אנשים, אשר לטענתו זרקו רימון לביתו, ביקש שבית המשפט יתחשב בו, ולא ירחיק אותו מהילד הקטן שלו, ואף ייתן לו הזדמנות נוספת לסלק את יתרת החוב.

16. יצוין בהקשר זה, כי בית המשפט נעתר לבקשת הנאשם, ודחה את מתן גזר הדין בחודשיים, כבקשתו, על מנת לאפשר לנאשם לצמצם את הנזקים למתלוננים.

דין והכרעה עונשית:

ריבוי עבירות (סעיף 40ג לחוק העונשין):

17. המאשימה הבהירה בטיעוניה, כי לדידה, והגם שהאירועים נפרשים על פני מועדים שונים, וביחס למתלוננים רבים, מדובר באירוע אחד, לצורך קביעת מתחם העונש ההולם, ועל כן, בית המשפט יתייחס למכלול המעשים, כאירוע אחד, יקבע מתחם עונש הולם אחד ועונש כולל לכלל המעשים.

הערך החברתי שנפגע ומידת הפגיעה בו (סעיף 40ג (א) לחוק העונשין):

18. הערך החברתי המוגן בעבירות מרמה, הוא חופש הבחירה של האדם, אשר נשלל ממנו עקב מעשה

המרמה. מעשה המרמה, פוגע ברצונו החופשי, שכן, אם היו נפרשות בפניו כל העובדות לאשורן, היה פועל אחרת (ע"פ 2333/07 **תענך נ' מדינת ישראל** (2010); ע"פ 8573/96 **מרקדו נ' מדינת ישראל** (1997)).

19. מעשיו של הנאשם, פגעו גם בקניינם של המתלוננים פגיעה חמורה. הנאשם הולך אותם שולל, נטל את כספם בכחש, כאשר עיקר מעיניו, היא טובתו שלו. נפסק, כי עיקרה של עבירת המרמה הינה השגת יתרון למרמה (ע"פ 752/90 **ברזל נ' מדינת ישראל** (1992)).

20. הערך המוגן שחוסה בעבירת השימוש במסמך מזויף, אף הוא נוגע לרצונו של אדם וחופש הבחירה שלו, שעה שאחר נטל לעצמו את החירות, ומזייף מסמך, ויוצר בעצם מעשיו, מצג תעתועים, כאילו המסמך אמיתי, גונב את דעתו של האדם, דבר המוביל, בתורו, להטעייתו ולפעולה על פי המסמך המזויף.

21. הנאשם הונה את המתלוננים, הם הפקידו בידיו כספים רבים, לאחר ששכנעם במתק שפתיו, בדבר כדאיות העסקה לרכישת קרקע. לאחר שנטל את כספם בכזב לא נתן להם כל תמורה. הם נותרו חסרי אונים, ללא כספם וללא תמורה. עולמם חרב עליהם, כפי שעולה מהדברים שמסר אחד המתלוננים שהעיד בפני ביהמ"ש במסגרת הטיעונים לעונש (עמ' 42 ש 21 - 26).

22. בנסיבות העניין, מידת הפגיעה בערכים המוגנים הינה גבוהה.

מדיניות הענישה (סעיף 40ג (א) לחוק העונשין):

23. מדיניות הענישה בעבירות אלה, מגוונת ונעה בין מאסר בעבודות שירות, ועד למאסרים בפועל ממושכים, הכל לפי נסיבות העניין, מיהותו של המרמה, היקף עבירות המרמה והזיוף, התחכום והתכנון שנלווה אליהן, והנזק שנגרם. ככלל פסק בית המשפט העליון (כב' השופט יוסף אלרון), כי: **"מדיניות הענישה דורשת החמרה בעונשו של מי שמבצע עבירות מרמה וזיוף"** (רע"פ 4514/18 **שמעון אהרוניאן נ' פרקליטות המדינה** (2018)).

24. אציין, כי העובדה שהעבירות נושאות גוון כלכלי, אינן מפחיתות מחומרתן, ההיפך מכך. ההשקפה על עבירות אלה היא, כי מדובר במי שניסה להפיק רווח קל, תוך גזילת כספו של הזולת, והדין כי במקרים כאלה הענישה חייבת לכלול רכיב של מאסר בפועל, בבחינת "אין החוטא יוצא נשכר", יפים לכאן הדברים הבאים:

"כאשר עסקינן בעברייני מס, בעבירות כלכליות, בעבירות מרמה וכדומה, שבהן העברין מקווה להפיק רווח כספי רב, חשוב להטיל לצד הקנס גם עונש של מאסר בפועל למען ידע העברין שאין החוטא יוצא נשכר. אם חשב לתומו שהסיכוי להפיק טובת הנאה כספית ניכרת מצדיק נטילת סיכון, עליו לדעת כי אם יועמד לדין ויוטל עליו קנס הוא צפוי גם לכך כי תישלל חירותו וגם כי יפסיד את הרווח המדומה, פרי הבאושים של המעשה העברייני. על-כן ראוי ונכון היה להטיל על המערערים עונש מאסר בפועל משמעותי וכן קנס כפי שאכן עשה בית-המשפט המחוזי" (ע"פ 6474/03 **מלכה נ' מדינת ישראל**, פ"ד נח (3) 721, בעמ' 727 מול האות ה').

25. מדיניות הענישה הנוהגת בפסיקה, הינה אך שיקול אחד, מיני מס' שיקולים שמנה המחוקק, בבוא בית

המשפט לקבוע את המתחם ההולם לנסיבות המקרה שלפניו, כאשר לפי מצוות המחוקק, העיקרון המנחה בענישה, הוא עקרון ההלימה (סעיף 40ב לחוק העונשין).

נסיבות שקשורות בביצוע העבירה (סעיף 40ט לחוק העונשין):

26. **התכנון שקדם לביצוע העבירה -** התכנון מעיד על כוונת זדון והוא שיקול לחומרא לפי החוק והפסיקה (תפ"ח (מחוזי י-ם) 667/09 **מדינת ישראל נ' פלוני**, תק-מח 2012; תפ"ח (מחוזי - נצרת) 32/08 **מדינת ישראל נ' בונפיד חיים**, תק-מח 2009). מדובר בנאשם שפעל בעורמה, מרמה, בתחכום ותוך תכנון קפדני. כתב האישום המתוקן המפורט, המחזיק שבעה אישומים שונים, מלמד, כי הנאשם הציג את עצמו, במרמה, בפני המתלוננים, כבעל קשרים ברשות מנהל מקרקעי ישראל, למרות שאינו עובד הרשות, וממילא לא פעל מטעמה, ואין לו שום קשר אליה.

27. לאחר שמצג השווא פעל והוא שבה את אמונם בו, סיכם עם המתלוננים, שימכור להם קרקע של הרשות, אשר נמצאת ביישובים שונים, והם ישלמו לו עבורה במזומן. לצורך כך, זייף מסמכים, הנחזים להיות חוזה חכירה, הנושאים "לוגו" של הרשות, לפיו הרשות תחכיר קרקע זו לתקופה של 99 שנה לקונה הפוטנציאלי, תמורת תשלום.

28. על החוזה המזויף, הוא החתים את המתלוננים השונים, קיבל מהם תשלום במזומן, הבטיח כי יעביר את התשלום לרשות, ויחזיר להם חוזה חכירה חתום. בהמשך, זייף את חתימת הרשות על ההסכם, את חתימתו של מנהל המרחב העסקי במחוז צפון, ברשות מקרקעי ישראל, כדי לשוות לעסקה מימד אותנטי. את התמורה הכספית שנטל מהמתלוננים, שלשל לכיסו, והותיר אותם מול שוקת שבורה.

29. מעשיו של הנאשם, חובקים שבעה אישומים, מתפרשים על השנים 2014 - 2015, ונעשו מול מספר מתלוננים, בהזדמנויות ומקומות שונים, כשהשיטה זהה. לא מדובר באירוע חד פעמי, מעידה רגעית, או ניצול אופרטוניסטי של מצב דברים כזה או אחר.

30. כפי שעולה מעובדות כתב האישום בהן הודה הנאשם, מדובר בעבירות מרמה שיטתיות, מתוככמות, בהיקף ניכר, אשר הצריכו פעולות שונות מצד הנאשם, שעיקרן זיוף של חוזים, הדפסת "לוגו" של רשות מנהל מקרקעי ישראל, הצגת מצגי שווא רבים בפני המתלוננים, תוך הונאתם ושכנועם כי בעסקה המוצעת יש ממש.

31. המעשים אופיינו בתעוזה רבה, תוך שהנאשם לא ירא, וחוזר שוב ושוב על מעשי המרמה, באופן שיטתי, מובנה, כשהוא מצויד במסמכים מזויפים, על פני תקופה ארוכה, במהלכה הולך שולל, מתלונן אחר מתלונן.

32. **חלקו היחסי של הנאשם בביצוע העבירות -** הנאשם הוא מחולל העבירות, הוא פעל באופן דומיננטי במסכת העבריינית שכתב האישום המתוקן מגולל.

33. **הנזקים בכח ובפועל -** הנזקים להם גרם הנאשם למתלוננים עצומים: באישום הראשון, קיבל במרמה מהמתלונן 300 אלף ₪; באישום השני קיבל במרמה מהמתלונן 100 אלף ₪; באישום השלישי קיבל במרמה מהמתלונן 60 אלף ₪; באישום הרביעי קיבל במרמה מהמתלונן 280 אלף ₪; באישום החמישי

קיבל במרמה מהמתלונן 300 אלף ₪; באישום השישי קיבל במרמה מהמתלונן 280 אלף ₪; באישום השביעי קיבל במרמה מהמתלונן 300 אלף ₪. סך הכל, הנזק שנגרם, כתוצאה ממעשי הנאשם עמד על - 1,620,000 ₪.

34. עם זאת, יצוין, כי הנאשם השיב למתלוננים השונים את כספם בחסות ההליך המשפטי, ונותר חייב - 400,000 ₪ (ראה דברי סניגורו עמ' 45 שורות 18-19).

35. **הסיבות שהביאו את הנאשם לבצע את העבירות -** הנאשם טען, כי בשל מצוקה כלכלית, ביצע את העבירות. אין שום הצדקה לביצוע עבירות בשל מצוקה כלכלית, מה גם שהיקף העבירות, תכיפותן, פרישתן על פני תקופה כה ארוכה, בהזדמנויות שונות וכלפי מתלוננים כה רבים, תוך גריפת מאות אלפי שקלים לכיסו של הנאשם, כל אלה מלמדים על הונאה לשמה, ולא מעשה שנועד לכסות חוב כזה או אחר. בהקשר אחרון זה אציין, כי הגם שכאמור אין הצדקה לביצוע מעשה עבירה לשם כיסוי חובות, הנאשם לא הוכיח, כי הכספים שנטל מהמתלוננים, נותבו לכיסוי חובותיו. הצגת מסמך (נ/2) ובו פירוט חובות, אין בו כדי לספק דרישה זו.

36. **יכולתו של הנאשם להימנע מהמעשים ומידת השליטה שלו עליהם -** מדובר בנאשם נבון, מלומד, אשר הבין היטב את רוע מעלליו. אזכיר בהקשר זה, כי מדובר במי שהינו עו"ד לשעבר. הוא יכול היה להימנע, בכל עת, מביצוע העבירות, הוא שלט שליטה מלאה על ביצוען, ולמרות זאת, שב ועבר את העבירות, פעם אחר פעם, על פני תקופה ארוכה.

37. **ניצולו של הנאשם את המתלוננים -** מהעובדות בהן הודה הנאשם, עולה העורמה בה נקט הנאשם, כלפי המתלוננים השונים, תוך שהנאשם מנצל את תמימותם, אינו חומל עליהם, אינו מתחשב בעובדה שיש מי שעמל חייו הופקד בידיו, משלשל את כספם לכיסו, ועובר לקורבן הבא. כך בשיטתיות עבר ממתלונן למתלונן. רק בחסות ההליך הפלילי ויראתו של הנאשם את הדין, נאות הוא, להחזיר לחלק מהמתלוננים את כספם.

מתחם העונש ההולם (סעיף 40ג (ב) לחוק העונשין):

38. בהינתן הערכים המוגנים בהם פגע הנאשם במעשיו, עוצמת הפגיעה בהם, מדיניות הענישה הנוהגת, ובעיקר, נסיבות ביצוע העבירה, תכיפותן, היקפן, משכן, הנזק הכלכלי שנגרם למתלוננים, אני קובע את מתחם העונש ההולם, כנע בין 18 ל-36 חודשי מאסר בפועל, לצד עונשים נלווים.

חריגה ממתחם העונש ההולם לקולה או לחומרה (סעיפים 40ד ו-40ה לחוק העונשין):

39. לא מצאתי כי בנסיבות יש מקום לחריגה ממתחם העונש ההולם. שירות המבחן, נתן דגש רב בבואו להעריך את סיכויי השיקום, לנסיבות שובות לב של הנאשם, אשר סיפר לקצינת המבחן, כי חווה מצוקה רגשית קשה יחד עם אשתו, בשל הקושי בהולדת ילדים, וציין כי מאז הצליח להביא את בנו לעולם לפני כ-4 שנים, חל שינוי משמעותי אצלו, בהיבט הרגשי, כאשר בנו ממלא את חייו, ומהווה עבורו הגשמת חלום ומילוי הצורך ההורי, עבורו ועבור אשתו.

40. על בסיס נתון זה, יחד עם תפקוד תקין של הנאשם באורחות חייו השונים, גורס שירות המבחן לקיומו של סיכוי לשיקום, ועל הפחתת המסוכנות להישנות עבירות, ולכן המליץ לבית המשפט, להימנע מהטלת מאסר ממשי, במטרה לצמצם את הפגיעה שעלולה להיגרם למשפחתו, ובדגש על בנו שזקוק לנוכחותו של הנאשם בחייו.

41. הנמקה זו של שירות המבחן, היא שובת לב, וקשה עד מאוד לעמוד בדרכה. יחד עם זאת, על בית המשפט לשקול את מכלול השיקולים העונשיים הצריכים לעניין, הקבועים בחוק, בהם נסיבותיו החמורות של המקרה הנדון, כאשר עליו לשוות לנגד עיניו את העיקרון המנחה בענישה, על פי מצוות המחוקק בתיקון מס' 113 - הוא עקרון ההלימה.

42. נסיבות ביצוע העבירה, מלמדות על מידת אשם גבוהה למדי מצד הנאשם, אשר אופיינה בתכנון קר, זדון, חוסר התחשבות, העדר חמלה, ותאוות בצע מצד הנאשם, שלא ראה דבר לנגד עיניו, אלא את הרצון למלא את כיסיו בכספי המתלוננים, שעמלו עליו עמל רב, אותו נטל ללא היסוס.

43. המתלוננים שנשמעו בבית המשפט, במיוחד מר רימון אנדראס, תיאר כיצד עמל חייו ירד לטמיון, שעה שהפקיד בידי הנאשם כסף כה רב, נוכח הבטחותיו ומצגי השווא שהציג בפניו. איש מהמתלוננים, לא תיאר לעצמו, בתרחישיו הרעים ביותר, שכל כספו ירד לטמיון, ושהבחור נעים הסבר וחלק הלשון, העומד מולו, הינו איש כחש ומרמה, אשר מוליך אותו שולל וחומד את כספו, ואין בכוונתו לקיים מילה וחצי מילה, מהדברים הנאמרים על ידו.

44. היקף המעשים גדול, הנסיבות החמורות, והנזקים עצומים (מבלי להתעלם מההשבה החלקית), מחייבות, לעמדת, להעדיף את ההיבט הגמולי, על פני ההיבט השיקומי, מה גם, שלא נחה דעתי, כי יש מקום או בסיס להיבט השיקומי ולכך אפנה עתה.

45. סעיף 40 לחוק העונשין לא מגדיר מהו "שיקום", הוא קובע, כי מקום בו הנאשם השתקם, או קיים סיכוי של ממש שישתקם, **"רשאי...[בית המשפט] לחרוג ממתחם העונש ההולם ולקבוע את עונשו של הנאשם לפי שיקולי שיקומו..."** (סעיף 40 ד(א)). קיומו של צורך שיקומי או סיכוי שיקום, מצריך תשתית ראייתית המגבה זאת, לרוב הדבר נעשה באמצעות חוות דעת של שירות המבחן. 'שיקום' על פי טיבו, מניח ביסודו, קיומה של לקות, כגון: התנהגות אנטי סוציאלית או התמכרות פיזית לחומרים פסיכואקטיביים, המשפיעים וממריצים התנהגות פוגענית, פורצת גבולות. ביסודו של השיקום פרדיגמה מוסרית-חברתית, שהשיקום אינו אך ורק נחלת הפרט, אלא הוא אינטרס הכלל, ובהינתן רצף טיפולי, ניתן להביא לשינויים קוגניטיביים, דרכי התמודדות עם אתגרים וקשיים, ואגב כך, לשינוי התנהגותי.

46. בנדוננו, לא מדובר באדם טעון-שיקום, אשר לוקה בהתנהגות אנטי-חברתית, רצדביסטית, שיטתית, מסוימת או אשר סובל מהתמכרות כזו או אחרת. ההיפך מכך. לפי הנתונים שבפני, וחוות דעת שירות המבחן, מדובר באדם ללא עדות לדפוסי התנהגות אנטי חברתיים קודמים. אדם מלומד, משכיל, מתוחכם, נבון, אשר התנהל בכל אורחות חייו באופן תקין ונורמטיבי. את מעשי העבירות, הוא כלכל בתבונה, הקפדה, מתוך רצון להפיק רווח מקסימלי מקורבנותיו. העובדה שניהל אורח חיים יצרני, אחראי כלפי בני משפחתו, ולא הסתבך הפלילים, מעידה על העדר לקות התנהגותית טעונת שיקום.

47. זאת ועוד, גם אם הייתי מקבל את עמדת שירות המבחן בדבר סיכויי שיקום לה הוא גורס, הרי שנפסק לא אחת, כי שיקום כבודו במקומו מונח, אך הוא אינו חזות כל, הוא שיקול הנבחן לאור מכלול שיקולים רבים נוספים, כאשר הכלל המנחה בענישה הוא הלימה עונשית ראויה למעשיו של הנאשם (ראו דבריו של כב' השופט א. שטיין בע"פ 4802/18 פלוני נ' מדינת ישראל ואח' (2019)). לא בכדי מיקומה ההיררכי של הוראת סעיף 40 הדנה בשיקום, הינו, לאחר עיקרון ההלימה המנחה בענישה - סעיף 40 לחוק (וראו גם: רע"פ 4218/15 אמסלם נ' מדינת ישראל (2015); רע"פ 7996/12 יוסף נ' מדינת ישראל (2013)).

48. לכן, בנסיבות שלפני, עם כל הכבוד הראוי לשירות המבחן, לא ראיתי עין בעין עם המלצותיו, ואינני סבור כי יש להסתפק בענישה צופה פני שיקום, אלא בענישה בה היבט ההלימה והגמול חייב לבלוט.

49. לצד דברים אלו, לא ראיתי מקום לחרוג לחומרה ממתחם העונש ההולם. ניתן לקבוע את עונשו של הנאשם, בתוככי המתחם, ולשקף בו הלימה עונשית ראויה, תוך התחשבות בחומרת מעשיו, בהיקפם, ובהתמשכותם, ללא צורך בחריגה מהמתחם.

שיקולי הרתעה פרטניים וכלל ציבוריים (סעיפים 40 ו- 40 לחוק העונשין):

50. לפי הוראות החוק הנדונות, מקום בו נמצא כי יש חשש ממשי שהנאשם יחזור ויבצע עבירות וכי החמרה בעונשו והרחקתו מהציבור נדרשת על מנת להגן על הציבור, רשאי בית המשפט לחרוג ממתחם העונש ההולם, בהינתן עבר מכביד או חוות דעת (סעיף 40 לחוק); וכן אם מצא בית המשפט, כי יש צורך בהרתעת הנאשם מפני ביצוע עבירה נוספת ויש סיכוי של ממש שהטלת עונש מסוים תביא להרתעתו, רשאי בית המשפט להתחשב בשיקול זה בבואו לקבוע את עונשו של הנאשם (סעיף 40 לחוק).

51. בנדוננו, בהעדר עבר פלילי או חוות דעת התומכת בכך, אין מקום להחמרה בענישת הנאשם מטעמי הגנה על הציבור. עם זאת, נוכח התדירות של המעשים, קלות ביצועם, הרווח העצום שבצידם ללא כל מאמץ, יש מקום להרתיע את הנאשם, ולקחת שיקול זה בחשבון בקביעת עונשו.

נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה (סעיף 40א לחוק העונשין):

52. הנאשם בן 54, אב לילד בן 4 שנים, מסר כי הינו מובטל עקב מצבו הבריאותי, הוא נעדר עבר פלילי ולכן יש משקל משמעותי בקביעת עונשו בתוך המתחם.

53. אשר לפגיעה של העונש, בנאשם ובמשפחתו, אין ספק כי הטלת עונש מאסר על הנאשם, שהינו נעדר עבר פלילי, תפגע בו ובמשפחתו, בפרט נוכח האמור בתסקיר שירות המבחן, ולא בכדי נתן המחוקק על כך את הדעת והכליל שיקול זה במסגרת שיקולי הענישה (סעיף 40א (2) לחוק העונשין, וראו גם ע"פ (מחוזי - ת"א) 55936-12-13 דורון נ' מדינת ישראל).

54. אך יחד עם זאת, אין להתעלם ממעשיו החמורים של הנאשם, נסיבותיהם, היקפם, הפגיעה במתלוננים. בהקשר זה אציין, כי הודגשה הפגיעה האנושה של עונש חמור בנאשם ובמשפחתו, אזכיר, כי ל"מטבע" זה יש גם צד נוסף - גם המתלוננים נפגעו משמעותית ממעשיו של הנאשם. יש להם משפחות שהושפעו אף הן ממעשים אלו ונגרמו להם נזקים. נזכיר את ההיקפים כספיים הלא מבוטלים בהם נפגעו המתלוננים

ומשפחותיהם.

55. הנאשם הודה, נטל אחריות על מעשיו, והביע צער. הוא חסך זמן שיפוטי.

56. בחסות ההליך הפלילי, ונוכח חששו של הנאשם מאימת הדין (ראה דבריו בפני שירות המבחן), הוא עשה מאמצים לתיקון חלק מהנזק, והחזיר לחלק מהמתלוננים את כספם. מדובר בסכומים ניכרים שהשיב, אך הוא נותר עדיין חייב סכומים גבוהים. חוששני שהמאשימה, לא נתנה לכך ביטוי ממשי, בטיעוניה לעונש (ראו המיקום במתחם הגבוה שהציעה). מנגד, הסניגור מצא להדגיש זאת, כחזות פני כל.

57. לעמדתי, השבת הכסף שנלקח במרמה ונגזל מהמתלוננים, הוא צעד חשוב, שאין לבטלו כלאחר יד, ויש לתת לו ביטוי במיקום העונש במתחם, בהיותו נתון המצמצם את נזקי נפגעי העבירה (סעיף 40יא (5) לחוק). לצד זאת, אין להתעלם מעיתוי ההשבה, ואת מניעי הנאשם וציפייתו להמתקת דינו (ראו דבריו לשירות המבחן). כך או כך, אין בכוחה של ההשבה לבטל את חומרת המעשים ומידת האשם הגבוהה שהופגנה ע"י הנאשם בביצוע מעשים אלה, אך יש להתחשב בה לקולה.

58. אשר לחלופי הזמן מאז ביצוע העבירות, מדובר בעבירות שבוצעו בשנים 2014 - 2015, כתב האישום המקורי הוגש בשנת 2017. לא מצאתי כי בנסיבות אלה, מדובר בשיהוי רב, אשר מצדיק השלכה עונשית על מיקום העונש במתחם.

העונש המתאים (סעיף 40יד (2) לחוק העונשין):

59. אפתח ואציין את העונש המירבי שהמחוקק קבע בצד כל אחת מהעבירות בהן הורשע הנאשם ואת ריבוי העבירות.

60. הנאשם הורשע בשבע עבירות של זיוף בנסיבות מחמירות, כשהעונש שקבע המחוקק, על עבירה בודדת הוא חמש שנים; שבע עבירות של שימוש במסמך מזויף, כשהעונש על עבירה בודדת הוא שלוש שנים; שבע עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, כשהעונש על עבירה בודדת הוא חמש שנים.

61. אמנם נקבע, כי מדובר, לצורך קביעת מתחם העונש, באירוע אחד, הכולל בתוכו את כל מעשי העבירות שביצע הנאשם, אך מצוות המחוקק היא, כי בגזירת העונש, חייב בית המשפט, במקרה כזה, להתחשב, בין יתר שיקוליו, במספר העבירות, תדירותן, הזיקה ביניהן, תוך שמירת יחס הולם, בין חומרת מכלול המעשים ומידת אשמו של הנאשם, לבין סוג העונש, ותקופת המאסר שתגזר על הנאשם (סעיף 40ג (ג) לחוק העונשין).

62. נסיבותיו האישיות של הנאשם, והעובדה שהוא נעדר עבר פלילי חייבות להלקח בחשבון לקולא, ולהן משקל, בעיקר העדר עבר פלילי. אך גם במקרים קלים הרבה יותר מנדוננו, מצא בית המשפט העליון, לאשר הטלת עונש מאסר בפועל, לא קצר, על מי שנעדר עבר פלילי, עם תסקיר בעל המלצה טיפולית-שיקומית.

63. אפנה בהקשר זה לרע"פ 2649/16 **קיסוס נ' מדינת ישראל** (2016) - הנאשם שם, הורשע בעבירות הבאות: קבלת דבר במרמה (ריבוי עבירות); זיוף (ריבוי עבירות); שימוש במסמך מזויף (ריבוי עבירות); ונהיגה ללא רישיון (ריבוי עבירות), וכן נהג ברכב ללא רישיון נהיגה בתוקף. עיקר החומרה היה במעשה המרמה. הנאשם עשה שימוש בדרכון תעודת זהות ותעודת עולה מזויפים, באמצעותם, הוא קיבל במרמה סל קליטה בשווי - 19,000 ש"ח.

64. מדובר היה בנאשם בן 40, גרוש, אב לשמונה, בגילאים חצי שנה עד 18, נעדר עבר פלילי, אשר לגביו ניתן תסקיר חיובי ובו המלצה טיפולית. שירות המבחן התרשם, כי שילובו של המבקש בהליך הטיפול דנן "גורם לו לזיהוי מצבי סיכון בהתנהלותו בעבר ועשוי להפחית את הסיכון להישנות מעורבות פלילית". על בסיס האמור, המליץ שירות המבחן על הטלת עונש מאסר, לריצוי על דרך של עבודות שירות, בנוסף למאסר על-תנאי כגורם הרתעתי. למרות כל אלה, אישרו והצדיקו, בית המשפט המחוזי, ובית המשפט העליון, הטלת עונש מאסר בפועל של 18 חודשים בצירוף עונשים נלווים.

65. עוד אפנה לע"פ 2375/12 **מזרחי נ' מדינת ישראל** - שם הנאשם נעדר עבר פלילי, הורשע בעבירות מרמה, בכך שזייף שנתוני רכבים, כדי שחבריו ירכשו את הרכבים בזול יותר ונדון ל- 18 ח';

66. וכן לרע"פ 7344/14 **עבד אל חכים איגאסי נ' מדינת ישראל** - שם הנאשם החזיק בעשרות כרטיסי חיוב שרכש באינטרנט, באמצעותם קיבל במרמה מוצרים ושירותים בהיקף של ₪ 65,000 וניסה לקבל שירותים בהיקף של ₪ 650,000. ביהמ"ש השלום התחשב, בין היתר, בעברו הנקי, פיצוי חב' האשראי, וקבע מתחם של 6-24 ח', והטיל על הנאשם מאסר של 14 ח'. בית המשפט המחוזי דכאן, קיבל את ערעור המדינה. הוא העמיד את המתחם בטווחים של 24-48 ח' מאסר, ולמרות העדר עבר פלילי, ומכלול שיקולי הקולה, גזר עליו 26 ח' מאסר בפועל. ולא זו אף זו, כב' הנשיא ד"ר ר. שפירא העיר כי **"אלמלא ההלכה כי ערכאת הערעור אינה ממצה את הדין עם הנאשם שבפניה, הייתי מציע לגזור על המשיב עונש חמור יותר"**. בקשת רשות ערעור לעליון נדחתה.

67. בנדוננו, בהינתן המכלול, נסיבות ביצוע העבירות, חומרתן הרבה, היקפן, תדירותן, משכן, נסיבותיו של הנאשם, כמפורט בהרחבה בתסקיר שירות המבחן, העובדה שהשיב חלק ניכר מהכספים למתלוננים, העדר עבר פלילי, יש להשית על הנאשם, כעונש עיקרי, עונש מאסר, בכליאה ממשית, הולם וראוי, אך נוכח הנסיבות לקולה, יש למקמו בתחתית המתחם;

68. כפי שכבר צוין, אין מקום לסטיה מהמתחם ולענישה מקלה מטעמי שיקום כהמלצת שירות המבחן ובקשת ההגנה, מהטעמים שפורטו.

69. אינני סבור כי יש להסתפק בנסיבות מקרה זה בעונש של עבודות שירות שאינו בא בגדריו של המתחם, אינו הולם את חומרת הנסיבות, ואת מידת האשם הגבוהה שהפגין הנאשם במעשיו.

70. לעמדת, במקרה דנן, יש ליתן לשיקול הגמול, את הבכורה בקביעת סוג העונש, ולשקף את שיקולי הקולה, במיקום העונש במתחם, נוכח מכלול הנימוקים שפורטו, על מנת לשקף את היחס הראוי בין חומרת העבירות בנסיבותיהן, לבין חומרת העונש, ואת הוקעת המעשים והסלידה מהם. לצד דברים אלו יש ליתן משקל רב לעובדה כי מדובר במי שנעדר עבר פלילי, להשבת הכספים שביצע, ולנסיבותיו האישיות.

71. לצידו של עונש המאסר, יש להשית קנס הולם נוכח טיבן הכלכלי של העבירות שביצע והצורך בהרתעה בהיבט זה (ע"פ 4190/13 סמואל נ' מדינת ישראל (2014)); וכן פיצוי להטבת נזקי המתלוננים, שאיננו נגזר אך ורק מהנזק הישיר שנגרם להם (דנ"פ 5625/16 קארין ואח' נ' טווק ואח' (2016)).

אשר על כן, אני גוזר על הנאשם את העונשים הבאים:

- א. 18 חודשי מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרו מ-14.6.15 - 28.6.15.
- ב. 8 חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים מיום שחרורו והתנאי שלא יעבור בתוך תקופה זו עבירה מהעבירות בהן הורשע.
- ג. קנס - 20,000 ₪ או 6 חודשי מאסר תמורתו. הקנס ישולם ב- 3 תשלומים שווים ורצופים. התשלום הראשון, 30 יום מהיום, ויתר התשלומים בכל חודש שלאחר מכן, עד לסילוק מלא וסופי של הקנס. פיגור יעמיד את מלוא הקנס לפירעון מיידי.
- ד. פיצוי - 10,000 ₪ לכל אחד מהמתלוננים, נוכח התקופה הארוכה בה ניתנה לנאשם האפשרות להתארגנות כספית, הפיצוי ישולם בתוך 14 יום.
- ה. כל סכום שישולם ע"י הנאשם לתיק, ינותב תחילה לתשלום הפיצוי ורק לאחר מכן יזקף לטובת הקנס, עד לסילוק הפיצוי.

זכות ערעור תוך 45 יום לבית המשפט המחוזי.

ניתן היום, י"א אייר תש"פ, 05 מאי 2020, במעמד הצדדים.